

Részletek a 100. füzetből

1992

Embertársunkhoz sosem szabad merőben csak mint eszköz-okhoz viszonyulnunk, melyet valamilyen érdekünk szolgálatára igénybe veszünk. Ezt a lealázó viselkedést – mely minket is lealáz – úgy kerülhetjük el, ha minden kapcsolatunkban – tehát akkor is, amikor igénylünk embertársunktól valamit magunk számára – a fő célunk (és minél tudatosabban s minél nagyobb szeretetben átélten), hogy emberi és (esetleg) keresztényi mivoltában gazdagítsuk és emeljük felebarátunkat (tán még azt az igénylést is – és ez már hősiesség volna – e célból végezve).

*

Beszélhetünk *ismeretlen* emberről. Még inkább ismeretlen Jézusról, és leginkább ismeretlen Istenről – annak ellenére, hogy némi ismeretünk mégis van azért mindháromtól. Minden ismeretszerzésünket e három legismerendőbbnek világosabb, mélyebb és gazdagabb megismerésére kellene irányítanunk.

*

A „*kultúra*” az egyik olyan bűvös szó, amelyre hivatkozva készek vagyunk bármit is elfogadni (ezt meg kell tenni, el kell olvasni, ezt tudni kell..., mert hozzátartozik a kultúrához).

Amit a kultúra nyújt, azzal válik igazi emberi értéké, ha részesedettje arra használja, hogy általa felemelkedjen ismerésben és megélésben a személyként létező Értékek-értékéhez, akivel egyesülni, akihez hasonlítani a legmagasabb kultúra, kulturáltság. E-nélkül minden kultúrérték – vagy az ilyenek akármekkora összege – végső értelemmel nem bíró töredékérték marad.

A kultúra egyik fő feladata és teljesítménye volna, megajándékozottjait megajándékozni azzal a főbenjáró művészi készséggel is, hogy értékrészlegeiket az említett legmagasabb kulturáltság eszközlőiül tudják felhasználni. (gyakorlati próbák: hogyan lehet így felhasználni pl. a fáraó-sírok feltárását, a Varázsfuvolát, a Toldit, Dubrovnik műemlékeit, egy sportmérkőzést, a Niagarát..., illetve ezek megismerését és élvezését?)

*

Az iskola ne csak ismeretrészlegeket közöljön, hanem oktasson, neveljen *szintézis*-alkotásra is. Éspedig nemcsak az ismeret, a gondolat, a szemlélet terén: az értelmi szintézisnek érzelmi szintézisben kell lezárulnia. Ez a mindent átfogó szeretet-élmény – mindvégig mélyülően – a magát kinyilatkoztató Jóteljesen gyullad ki, s a jó-részlegek egyedeit és összességét is magába kebelezi.

*

A *farsangolás*, a bálozás is élmény-keresés. Keresése egy rendkívülien felajzó mámorosító, elragadtató beteltség-élménynek. Ez azonban mivel túlnyomóan érzékesen-érzelmi csak, hamar ellobban és kihűl, s kielégítetlenül hagyja a személy-lény sajátos élmény-vágyát, melyet csak a Teljesség-Személlyel való érzékességfeletti szeretet-„közösülés” tölthet be.

A Rió-i karnevál-tobzódás mélyén is – csak a legmélyén – *ennek* a kielégülésnek a tudatilag megfogalmazatlan vágya sír (amint kivétel nélkül minden, mindenfajta kielégülési vágy legmélyén). (Egyébként, az egész élet nem más, mint a „személy” végleges és teljes ki- és megelégtetésének keresése - hajszolása - kergetése.)

A betöltő, a jézusban istenélmény közvetítésére rendelt intézmény minden tagja – de különösképp a hivatásos sáfárok – kérdezheti magát, hogy mit tett embertársainak ama „végkielégülés” felé való befolyásolása érdekében.

*

A *nevelés* csúcsteljesítménye volna annak az elérése, hogy a neveltek arra állítódjanak be – s mintegy a természet spontán ösztönösségével –, hogy bárkit, akivel bármilyen kapcsolatba kerülnek, elsődlegesen és főként olyannak tekintsenek, mint akinek az emberi és keresztényi kiteljesedés irányában szolgálatára lehetnek, s csak e célnak alárendelten, másodlagosan tekintsék olyannak, akitől a maguk számára valamit kérhetnek, igényelhetnek és kaphatnak.

Az önnevelésnek is egyik célja volna ez a beállítódás, s ezt a manapság páratlan terjedelmű és hatású emberbefolyásoló eszközök révén is lehetne csodálandó és dicsérendő eszménnyé tenni. (Állítsd egyszer össze magadnak, hogy a különféle médiák révén milyen embereszmény, modell alakul ki a befogadóknak.)

*

Az egyéni és a közösségi *bajok* tömkelegeivel szembeesülve feledjük, hogy a főbaj – és a többi eredeztetője is – az, hogy a részleges javakat, értékeket, célokat nem a Teljesség részességeiként és megszerzése érdekében szeretjük és keressük (ennek feledése vagy fel nem ismerése már maga is egy igen nagy baj, mintegy szemléleti és érzékelési eltávolodás, útvesztés).

*

Az Isten Fia emberi aláereszkedése minden emberi felemelése. Így a nemi kapcsolaté is. Hogy az utánzata legyen annak a szent, éltető, termékenyítő és szétszakíthatatlan kapcsolatnak, melyben Ő van azzal a testével, mely az Egyház.

*

A magas fokú (tökéletesről alig lehet szó) *empátia* különleges isteni ajándék. Nem okvetlenül birtokolja mindaz, aki véli, hogy ő birtokolja.

*

Az *ok* valóságosabb (reálisabb), mint az okozat, tekintve, hogy ez utóbbi annak a függvénye (mind a választó, mind a cél-okság rendjében).

Azért egy szemlélet is annál reálisabb, mennél inkább az okok – és mennél mélyebb okok – függvényeként szemléli az okozatokat. A legreálisabb szemlélet azért az, amelyik az első, a végső, a teljes – s mint ilyen a legreálisabb – ok függvényeként szemlél (ítél meg, értelmez, értékkel) mindent. S következőleg az emberben folyamatosan kialakuló s szövődő megélések, élmények is annál inkább és annál nagyobb realitás-értékűek, mennél inkább lesznek a kiváltó, előidéző okaik az első és végső, a Teljes Ok függvényeként meg- és átélve. A reális szemléleteknek és megéléseknek is a csúcsa pedig az, amelyik az Első Okra, a legvalóságosabb Valóságra összpontosul (akárhány elérhető fokon).

Az a szemlélet és megélés, amelyből hiányzik ez a vonatkoztatás, kapcsolat, az *annyiban* valóstalan, a tételes kizárás esetében pedig valóságellenes is (antirealizmus).

*

A krisztushívő mindenképpen *győz* („győzelemre van ítélve”). Győz az, aki eléri harcai, küzdelmei célját. A keresztény küzdelem célja a Teljes Jó élvező birtoklásának az elérése. S ezt a hívő mindenképpen eléri. Vagy az életben keresett és elért céljain keresztül – annak a legfőbb elérésnek a szolgálatára használva azokat –, vagy pedig azok (sokuk) elérése nélkül, azt az el-nem-érést magát is ama legfőbb elérésre használva fel.

Ehhez az eléréshez viszonyítva a közbülső cél-elérések *önértéke* eljelentéktelenedik, az el nem érések fájdalmainak az elviselése pedig felsőbbiségesen érdemessé magasztosul.